

IMPOPULÄR HUMANIORA

När vetenskapen förvandlas till en nätanpassad livssyn verkar något utöver intresset för resultaten dyka upp. Humaniora är inte ens i närheten av att populariseras i samma omfattning som naturvetenskapen. Den humanistiska attityden till kunskap är heller inte lika lättsåld som den naturvetenskapliga. Vem skulle egentligen vilja läsa en populärvetenskaplig bok som hävdar att man nog kan diskutera precis allt som påstås i den?

Text: Erik Hallstenson

E

n stunds trålande på nätet räcker för att inse hur vildvuxen floran av torgförda åsikter och attityder är (och gott så). Inte så få av dessa har med vetenskap och vetande att göra. Ibland handlar det om vetenskap i sig, men oftare om vetenskap som komponent i en livshållning. Bloggare, Facebookprofiler och andra verkar vilja varudeklarerat sina världsåskådningar. Man kan förundras över dessa små filosofiska snuttar: "nationalist med vetenskaplig grundsyn", "ateist, icke-materialist", eller olika varianter av "det som är sant är sant".

Naturvetenskapens popularisering är en av dess minst uppmärksammas framgångssagor. Böcker om hur världen förklaras naturvetenskapligt blir kioskvältare. Populärvetenskapens folklighet står i kontrast till de tekniskt avancerade diskussionerna om vetenskapens villkor som förs på akademierna. Dessa två världar möts mycket sällan. **Thomas Kuhns** idé om vetenskapens paradigm passar ovanligt bra för att beskriva relationen mellan populär och akademisk naturvetenskap. Det som marknadsförs som naturvetenskap i populär form är oftast normalvetenskap, det vill säga resultatet av tillämpningen av en vetenskaplig metod. På akademierna å andra sidan sysslar man med spetsvetenskap, där man helst vill ifrågasätta vedertagna grunder för uppfattningen om ett visst kunskapsområde.

När vetenskapen förvandlas till en nätanpassad livssyn verkar något utöver intresset för resultaten dyka upp. Inställningen till kunskap och sanning exporteras även den, i populariserad form. På samma sätt som normalvetenskaplig forskning sysslar med att applicera en metod på en uppsättning data verkar många betrakta sin egen livsåskådning som ett filter vars filtrering resulterar i en sann och stabil

uppfattning. Den vetenskaplige nationalisterna ovan, som är ett verkligt exempel, har således bara att passa in olika händelser i världen till en uppsättning kriterier för vad som är sant och inte.

Humaniora är inte ens i närheten av att populariseras i samma omfattning som naturvetenskapen. Att besvara frågan om varför det är så är naturligtvis inte helt lätt. Många huvuden har kliats i samband med att humanister försökt ta sig an universitetens tredje, populariserande, åläggande. Intresset hos humanistiska forskare är inte alltid stort. En av de skillnader man tänker sig mellan natur- och människo- vetare är att den humanistiska forskningen på ett mer direkt sätt angår alla. Man behöver inga laboratorier, apparater eller stor kunskap om tidigare forskning för att kunna begripa vad humanistiska frågeställningar handlar om. Det är visserligen sant, men är humanisternas svar på dessa frågor lika tillgängliga?

Den humanistiska attityden till kunskap är heller inte lika lättsåld som den naturvetenskapliga. En humanist är (oftast och helst) en försiktig forskare. Material, metod och resultat är alltid öppet för ifrågasättande. Ett kalejdoskop av möjligheter följer med humaniora – det finns (nästan) alltid ett annat möjligt angreppssätt. Det passar sig inte med några förhastade slutsatser (och sådana avslöjar oftast sig själva). Detta har inte hindrat någon från att komma med djärva slutsatser, men även dessa får finna sig i att dimpa ned i människovetarnas stora oreda. Vem skulle egentligen vilja läsa en populärvetenskaplig bok som hävdar att man nog kan diskutera precis allt som påstås i den? Humanisternas kunskapsattityd är långsam och en smula stofil, och man måste byta filter hela tiden.

Därmed inte sagt att den, attityden alltså, inte *borde* populariseras. Den långa hermeneutiska traditionen försöker organisera frågor kring hur man förstår sådant som varken kan avgränsas med mikroskop eller slagruta. Dess förkärlek för noggrannhet och konsekvens kanske kan tilltala även den utbredda misstänksamheten mot allt som inte är systematiserat. Behovet av ett humanistiskt populariseringsprojekt är inte svårt att se. Kanske är det svårare att se hur det skulle kunna gå till. En början till ett svar kunde vara att fråga sig varför man finner något komiskt i tanken på poputgåvor av hermeneutiker som **Gadamer** eller **Boetius**. ■